

súčasne rentabilnosť závodu do budúcnosti. Nádejnú životaschopnosť dokázal náš národný podnik uspokojujúcim hospodárskym výsledkom splnenia 2RP a dobrým štartom do 5RP, v ktorom sa neobídeme bez plánovanej automatizácie, v rámci ktorej už okrem spomínaného má sa vybudovať ešte ďalšia významná priemyselná sklárska výroba na Slovensku.

Ku zdarnému zvládaniu všetkých úkolov, ktoré nás čakajú, potrebujeme technicky dobre pripravený dorast. Za tým účelom národný podnik dáva svoju podporu Vysokej škole technickej k vybudovaniu sklárskeho oddelenia, na ktoré čakajú v sklárstve veľké technické a vedecké úlohy, musí nám vychovať sklársky technologický dorast a súčasne prevziať na seba vedecko-praktické práce aspoň do tej doby, kým nebudeme mať dostatočne vybudované plánované laboratóriá v Lednických Rovniach, Utekáči a Kat. Hute. Škoda len, že elán, ktorým sa toto oddelenie pustilo do práce, nemožno pre naprostý nedostatok miestností v budove Techniky a pre nedostatok potrebných prístrojov a zariadení rozvinúť z prvo počiatku natoľko, aby mohlo tieto historicky dôležité úlohy plniť tak rýchlo a takou mierou, ako to tento sektor priemyslu na Slovensku veľmi súrne potrebuje. Súbežne s budovaním sa sklárskeho oddelenia na Technike pripravujeme cvičený odborný dorast pre hutnú výrobu v sklárskej škole v Boru za značných finančných obetí, z ktorej nám už tento rok výjde prvý káder dobre pripraveného sklárskeho dorastu. Smie presvedčení, že naši budúci sklárski inžinieri-chemici a absolventi odborných sklárskych škôl budú základným pilierom budovania ďalšej lepšej budúcnosti slovenského sklárskeho priemyslu, aby tento skvietal ďalej, zabezpečil si lepšiu a bezpečnú budúcnosť a prispel k budovaniu nášho národného hospodárstva.

O technický pokrok v slovenskom sklárstve.

VÁCLAV ČTYROKÝ

Stará a bohatá je história slovenského sklárstva. Jeho výrobky, najmä kalíškovina, nesú pečať vysokej akosti a sú dôkazom jedinečnej sklárskej zručnosti dedenej s generácie na generáciu. Lenže tieto hodnoty nepostačia natrvalo na zaistenie úspešného vývoja slovenských sklární. Ako skúsenosti z minulosti často dokázaly, úzko vymedzený výrobný program podliehal ľahko svetovým odbytovým krízam a okrem toho slovenské sklárne väčšinou technicky nedostatočne vybavené, nevhodne dislokované a odkázané na dovoz hlavných surovín z českých krajín, pociťovali tým citlivejšie vonkajšiu reakciu, ovplyvňujúcu boj cenový a konkurenčný.

Vedúci hospodárski činitelia na Slovensku tieto nedostatky dobre poznajú a preto v pláne industrializácie Slovenska v rámci 2RP a 5RP bol jasne vytýčený program, ktorého základňou je pri

zachovaní tradičnej slovenskej ručnej výroby uskutočniť plánovitou racionalizáciou technickú obnovu a automatizáciu výroby (baniek pre žiarovky, termosových fliaš a skla obalového) a zavedenie niektorých nových výrob. artiklov (sklenené vlákna, chemické sklo a i). S úspešným splnením tohto programu úzko súvisí vybudovanie plánovitej výrobnej chemicko-technologickej kontroly a výchovy slovenského odborného dorastu. Až dosiaľ sa tieto otázky reálne neřešili.

Novú etapu vo vývoji slovenských sklární znamená založenie Slovenskej vysokej školy technickej v roku 1938. V roku 1940 povyšuje sa sklárstvo ako súčasť štátnicovej disciplíny „Technológia stavebných hmôt“ a tým sa povzbudzuje záujem o tento zanedbaný úsek technickej činnosti, lebo až dosiaľ niet v slovenských sklárskych hutiach školeného chemika-inžiniera.

Dôležitým medzníkom pre slovenské sklárstvo bolo zriadenie sklárskeho oddelenia pri Ústave chemickej technológie látok anorganických na SVŠT (prednosta Prof. Ing. Dr. M. Gregor) za vzácneho porozumenia a príspevnia obl. riad. Ing. H. Ramiča a vtedajšieho podnikového riaditeľa Slovenských sklární n. p. K. Schedlbauera. Formálny vzťah medzi SVŠT a Slovenskými sklárňami bol určený v štatúte schválenom Povereníctvom školstva vied a umení a Povereníctvom priemyslu a obchodu. Podľa tohto štatútu je úloha sklárskeho oddelenia na SVŠT jednak vychovávať sklársky dorast, ktorý bude postupne pričlenený do priemyslových závodov, vychovávať káder slovenských vedeckých pracovníkov pre odbor sklársky, a jednak vykonať hlavné práce vedecko-praktické i štúdium teoretické so zreteľom na špeciálne potreby slovenského sklárstva. Už na jeseň 1948 6 poslucháčov chemikov SVŠT zo IV. ročníka absolvovalo špeciálne sklárske cvičenie chemické a fyzikálne a okrem toho dostali príležitosť na teoretické vzdelávanie na špeciálnych sklárskych prednáškach. V týchto absolventoch získajú slovenské sklárne prvých absolventov vysokoškolákov sklárov chemikov, ktorí budú poverení po skončení štúdia laboratórnou a prevádzkovou kontrolou v jednotlivých slovenských hutiach (predbežne v Lednických Rovniach, Utekáči a Katarínskej Hute.)

Pretože Slovenské sklárne nár. pod. nemajú zatiaľ ani jediné chemické a fyzikálne laboratórium, zriadila sa kontrolná stanica na SVŠT na Ústave Prof. Ing. Dr. Gregora, bol prijatý inžinier chemik sklár a zistila sa spolupráca dvoch štipendistov. Hoci laboratórium je v činnosti len niekoľko mesiacov — mnoho času vyžiadalo jeho obťažné zariadenie, — treba zaznamenať už teraz jeho uspokojivé výsledky.

Prezdvšetkým sa venuje pozornosť zaisteniu domácich nerastných surovín. Pri nesmiernom nerastnom bohatstve Slovenska je oprávnená nádej, že v dohľadnej dobe bude možno zaistiť slovenskému sklárstvu hlavné domáce nerastné suroviny. V úzkej spolupráci s Inšpektorátom prieskumu a ťažby keramických surovín

v Prešove študujú sa sklárske a slievarenské piesky, vápence a dolomity. Doterajšie výsledky sú veľmi sľubné. V štúdiu ostatných surovín sa bude postupne pokračovať. Okrem tejto činnosti slúži sklárske laboratórium na SVŠT všetkým slovenským sklárskym hutiam pri riešení technických problémov, odstraňovaní výrobných chýb, hľadani nových výrobných ciest (špeciálne skloviny, regenerácia odpadových látok a iné). V rámci 5RP výskumného plánu boli pridelené na riešenie tieto problémy:

Štúdium výroby sklenených vianočných ozdôb,

Štúdium sklárskych surovín,

Výskum špeciálnych žiarovkových skiel.

Sledujú sa aj niektoré otázky teoretické, ako napr. vypracovanie niektorých rýchloanalytických metód pri rozbere skla a iné. Nemôžu byť samozrejme ešte riešené rozsiahle vedecké problémy, a to pre nedostatok ľudí a potrebných aparátúr a špeciálnych prístrojov. Začíname s málom a skromne. Ale pred 23 rokmi obdobným, ešte obťažnejším spôsobom začal som pracovať na budovaní Výskumného sklárskeho ústavu Dr. E. Beneša v Hradci Králové; ktorý cieľavedomou a usilovnou prácou stal sa významným a medzinárodne uznávaným ústavom, dal možnosť vedeckej práce radu chemikov a stal sa v roku 1945 pevnou základňou výskumníctvu celého nášho znárodneného priemyslu. Hoci účel a význam slovenského snaženia na tomto poli je odlišný a rýdzo lokálny, je isté, že vzniklo významné sklárske stredisko, kde sa plánovite a odborne vychováva slovenský sklársky chemický dorast a táto nová miazga technického pokroku blahodarne sa prejaví v slovenských hutiach, v kontrolných a výskumných laboratóriách i v prevádzke a podporí technický rozmach slovenského sklárstva, pre ktorý sú všetky predpoklady. Tieto nové snahy stretávajú sa s opravdivým pochopením nielen oficiálnych miest a vedúcich sklárskych činiteľov, ale i slovenskej vysokoškolskej mládeže. Dôkazom toho je vrelý záujem o sklárske cvičenia a prednášky a prihlášky na spracovanie tém vypísaných v rámci STM.

Slovenské sklárstvo je na dobrej ceste, pochopilo nové veľké úlohy a je odhodlané ich riešiť v záujme dobrej prosperity v budúcnosti.

Sklárske výskumníctvo a sklárske organizácie.

MIKULÁŠ GREGOR.

Idyla sklárskej empirie, ktorá tisícročia ovládala toto výrobné odvetvie, ustupuje jasnému svetlu vedy až v XIX. storočí, keď niekoľko významných bádateľov vtedajšej doby, ako Harcourt, Guinand, Fraunhofer, Bontemps, Abbé, Schott a Zeiss, odkrývajú